

เสวนา คลังสมอง-คลังปัญญาสยาม (ครั้งที่ 20)

เรื่อง “ความร่วมมือระหว่างอุดมศึกษากับอุตสาหกรรม : ความท้าทาย ผลกระทบ และความยั่งยืน”

โดย ดร.สัมพันธ์ ศิลปะนาฏ (นายกสมาคมสหกิจศึกษาไทย)

วันจันทร์ที่ 10 กุมภาพันธ์ 2568 เวลา 10.00 - 11.00 น. ณ สถาบันคลังสมองของชาติ และผ่านระบบ VDO Conference (ZOOM)

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในภาคอุตสาหกรรม จากการประเมินร่วมกันระหว่างหน่วยงานรัฐและสภาอุตสาหกรรม พบว่า อุตสาหกรรมไทยส่วนใหญ่ยังอยู่ในระดับอุตสาหกรรม 2.0 ถึง 70% มีเพียง 28% ที่พัฒนาไปสู่ระดับ 3.0 และ 2% เท่านั้นที่อยู่ในระดับ 4.0 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นบริษัทต่างชาติ ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยมีการลงทุนจากต่างประเทศสูงสุดในประวัติศาสตร์ เนื่องจากปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์ (Geopolitics) ที่มีความขัดแย้งระหว่างจีนและสหรัฐอเมริกาทำให้เกิดแนวคิด "China บวกหนึ่ง" ที่บริษัทจีนย้ายฐานการผลิตมายังไทยและประเทศในภูมิภาคนี้ เช่นเดียวกับได้วันที่เริ่มมีความกังวลและกระจายการลงทุนมายังไทย เวียดนาม และมาเลเซีย ถึงแม้จะมีโอกาสจากการเป็น "บวกหนึ่ง" แต่ประเทศไทยต้องยอมรับว่าเป็นเพียง "ตัวเลือกที่สอง" ของนักลงทุน ความท้าทายของประเทศไทยคือ จะทำอย่างไรให้ยกระดับจาก "ตัวเลือกที่สอง" ไปสู่ "ตัวเลือกแรก" ให้ได้

1. ความท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี

เทคโนโลยีใหม่โดยเฉพาะ AI และเทคโนโลยีควอนตัมกำลังเข้ามามีบทบาทสำคัญ หากประเทศไทยไม่สามารถก้าวไปสู่อุตสาหกรรม 4.0 ได้ จะยากต่อการแข่งขันในระดับโลก อุตสาหกรรม 4.0 ใช้ทรัพยากรและแรงงานน้อยลงแต่ให้ผลลัพธ์ที่มากกว่า มีความแม่นยำสูงกว่า และสร้างความพึงพอใจให้ลูกค้าได้มากกว่า การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในความต้องการด้านทักษะแรงงาน แรงงานรูปแบบเดิมจำเป็นต้องได้รับการ Upskill และ Reskill หากไม่สามารถปรับตัวได้จะเสียเปรียบในการแข่งขัน

2. บทบาทของสหกิจศึกษาและการศึกษาเพื่ออนาคต

สหกิจศึกษาในประเทศไทยดำเนินมาแล้ว 25 ปี และได้สร้างการเปลี่ยนแปลงในวิธีการเรียนการสอนทำให้นักศึกษารู้จักบริษัทและบริษัทรู้จักนักศึกษา อย่างไรก็ตาม รูปแบบปัจจุบันที่ส่งนักศึกษาออกไปในชั้นปีที่ 3 หรือ 4 นั้น ช้าเกินไปและยังมีคำถามเรื่องคุณภาพ มหาวิทยาลัยต้องเตรียมนักศึกษาสำหรับอนาคต ไม่ใช่เพียงปัจจุบัน การเรียนการสอนควรตอบโจทย์อุตสาหกรรมแห่งอนาคต และควรเปลี่ยนจากแนวคิด "One Size Fits All" ไปสู่การศึกษาแบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary) ที่บูรณาการหลายศาสตร์เข้าด้วยกัน

นอกจากนี้ การเรียนการสอนควรเป็นแบบโครงงาน (Project-Based) มุ่งเน้นสมรรถนะ (Competency-Based) และมีหลักสูตรที่ยืดหยุ่นรวดเร็ว (Fast-Track Curriculum) โดยใช้ AI เข้ามาช่วยในการประเมินผลนักศึกษาแต่ละคนตามความสามารถที่แตกต่างกัน ควรเปลี่ยนจากการวัดผลด้วย GPA เป็นการประเมินจากพอร์ตโฟลิโอดิจิทัล (Digital Portfolio)

3. ตัวอย่างโครงการนำร่อง

โครงการ Sandbox ที่คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ เป็นตัวอย่างที่น่าสนใจของการปรับรูปแบบการศึกษาโดยเปลี่ยนจากการเรียนแบบดั้งเดิมเป็นหลักสูตรแบบโมดูลาร์ 6 รายวิชา ใน 3 ปี ปีละ 2 รายวิชา มีภาคอุตสาหกรรมร่วมออกแบบและเป็นผู้เชี่ยวชาญตั้งแต่ปีแรก นักศึกษาที่จบปีแรกสามารถได้งานทำทันทีด้วยเงินเดือนสูงถึง 30,000 บาท และสามารถกลับมาเรียนต่อได้ โดย 40% ของเวลาเรียนตลอด 3 ปีครึ่ง นักศึกษาอยู่กับสถานประกอบการ

4. การมุ่งสู่อุตสาหกรรม 5.0

ในอนาคต อุตสาหกรรม 5.0 จะเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างมนุษย์ที่มีความฉลาดสูง (Super Intelligence Human) กับเทคโนโลยี ซึ่งจะมีคนทำงานน้อยลงแต่มีมูลค่าสูงขึ้น ประเทศไทยต้องวางภาพอนาคตให้เป็นประเทศที่มีมูลค่าสูง (High Value Country) ที่ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี (Wellbeing) โดยเน้นพัฒนา "Brain Power A+" และ "Man Power A+" ที่มีคุณภาพระดับโลก

5. ข้อเสนอแนะ

- **ปรับรูปแบบการศึกษา** จากแบบดั้งเดิมสู่การเรียนรู้แบบสหวิทยาการ มุ่งเน้นสมรรถนะ และมีความยืดหยุ่น
- **สร้างความร่วมมือ** ระหว่างสถาบันการศึกษากับภาคอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอุตสาหกรรมแห่งอนาคต (Future Industry)
- **ใช้ประโยชน์จาก AI** เพื่อยกระดับการศึกษาและพัฒนาบุคลากรให้ไม่เพียงแค่งาน AI ได้ แต่สามารถพัฒนาและใช้ AI ให้เกิดประสิทธิภาพในระดับโลก
- **สร้างสภาพแวดล้อม (Ecosystem)** ที่เอื้อต่อการเก็บรักษาคนเก่งไว้ในประเทศ แทนที่จะสูญเสียไปให้ต่างประเทศ
- **มุ่งสู่ความยั่งยืน** ไม่ใช่เพียงด้านสิ่งแวดล้อม แต่รวมถึงการเติบโตทางเศรษฐกิจ คุณค่าเชิงพาณิชย์ และความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน

6. สรุป

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและการแข่งขันระดับโลกเป็นความท้าทายสำคัญที่ประเทศไทยต้องเผชิญ การสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับภาคอุตสาหกรรมเป็นกุญแจสำคัญในการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยต้องเริ่มจากการปรับเปลี่ยนกรอบความคิด (Mindset) และพร้อมที่จะก้าวไปสู่มาตรฐานใหม่ร่วมกัน เพื่อสร้างอนาคตที่ดีให้กับประเทศในอีก 50 ปีข้างหน้า

6. ช่องทางการติดตามรับชม

สามารถติดตามรับชมย้อนหลังได้ที่ “เพจเฟซบุ๊ก” สถาบันคลังสมองของชาติ

วันที่ 4 มีนาคม 2568